

Admir Hadžikadunić¹, Fahrudin Softić², Rijad Novaković³, Hana Nurković⁴, Damir Đedović⁵

^{1,2} Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu

^{3,5} Nastavnički fakultet u Mostaru Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru

⁴ Prirodno – matematički fakultet Univerziteta u Sarajevu

UTJECAJ SPORTA NA SOCIJALNO PONAŠANJE DJECE I MLADIH

Izvorni naučni rad

Sažetak

Tjelesne aktivnosti doprinose kvalitetu života utječući na varijable koje djeluju na stepen stresa, tjelesnog zdravlja, raspoloženja i nezadovoljstva životom. U ovom radu je dat prikaz utjecaja sporta na socijalno ponašanje djece i mladih. Socijalizacija djece je u ozbiljnoj krizi, a porodice savremenog društva sve teže funkcioniraju. Kako bi se ukazalo na krizu socijalizacije manjih urbanih sredina u Bosni i Hercegovini, kao studij slučaja, obuhvaćeno je područje Općine Banovići. Kriza socijalizacije u ovakvim sredinama najčešće je posljedica nedovoljnih finansijskih sredstava gdje akcioni planovi Općine ne obuhvataju programe socijalizacije kao primarne aktivnosti. U radu je testirano 80 ispitanika sa područja Općine Banovići, gdje su anketom, slučajnim odabirom, analizirani stavovi i mišljenja roditelja n=80. Također, ispitana je njihova uključenost u organizaciji sportskih aktivnosti djece i mladih Općine Banovići. Ovaj rad ukazuje na nekoliko segmenata razvoja i odgoja djece i mladih a koji se odnose na njihovu direktnu i indirektnu uključenost u sportske aktivnosti. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da je sport efektivno sredstvo za unaprjeđenje psihofizičkog razvoja djece i mladih, te da ima direktni pozitivni utjecaj na njihovu socijalizaciju.

Ključne riječi: sport, djeca i mladi, sportska aktivnost, sportski radnici, socijalizacija, resocijalizacija.

INFLUENCE OF SPORT IN SOCIAL BEHAVIOR OF CHILDREN AND YOUTH

Scientific work

SUMMARY

Physical activities may contribute to the quality of life, influencing on the variables acting on stress levels, physical health, mood, and dissatisfaction with life. The paper presents the impact of sport on the social behavior of children and youth. Socialization of children is in a serious crisis, and the families of modern society are increasingly difficult to operate. In order to draw attention to the crisis of socialization in smaller urban areas in Bosnia and Herzegovina, as a case study the area of the municipality Banovici is covered. The crisis of socialization in communities like this is usually the result of insufficient financial resources where action plans of the municipality does not include programs of socialization as a primary activity. The reasearch included 100 respondents from the area of Banovici, where the survey randomly analyzed the attitudes and opinions of parents n = 80. Also this research tested their involvement in the organization of sports activities for children and young people of the municipality Banovici. This paper suggests several areas of development and education of children and youth, which relate to their direct and indirect involvement in sports activities. The research results show that the sport is effective vehicle for psychophysical development of children and youth, consequently it has a direct positive impact on their socialization.

Keywords: sport, children and youth, sports activity, sports officials, socialization, social reintegration.

1. Uvod

Za djecu i mlade sport predstavlja izvanrednu vaspitno-socijalizacijsku aktivnost koja znatno može uljepšati njihovo odrastanje i pripremiti ih za uloge i odgovornosti u odraslom dobu. Istraživanja pokazuju da bavljenje sportom može biti veoma korisno i da podstiče odgovorno socijalno ponašanje, bolji školski uspjeh, usvajanje moralnih vrijednosti i navika zdravog življenja. Motivi zbog kojih mladi pristupaju bavljenjem sportom su brojni i raznovrsni. Isto tako, na motive za bavljenje sportom utječu spolne razlike (za djevojčice su provod i prijateljstvo mnogo važniji motivi nego za dječake), vrsta sporta kojim se bave, dužina sportskog iskustva, njihova starost i, naravno, socijalni i kulturni faktori. (Bačanac & Radovanović, 2005.).

1.2. Slobodno vrijeme, sport, tjelesno vježbanje i rekreacija djece i mladih

Igra i sport su antropološke konstante djetinjstva i mladosti. Vođeni željom da svoj djeci omoguće da osjete istinsku ljepotu sporta, da im iskustva povezana sa sportom budu pozitivna i produktivna, da kroz sport nauče da cijene i poštuju sebe i druge, da se nauče osjećati pobjednicima uvijek kada daju svoj maksimum, da se ponašaju u skladu sa pravilima fer- pleja i dobrog sportskog karaktera dječijeg poimanje sporta i shvate da se ono značajno razlikuje od načina na koji oni i drugi odrasli vide sport. (Bačanac, Petrović & Manojlović 2009.). Pod utjecajem opštih društvenih vrijednosti i u sportu uspjeh i kompetitivnost postaju važniji od samog vaspitanja. Umjesto sticanja znanja, vještina, podizanja sposobnosti i usvajanja moralnih vrijednosti, na prvom mjestu, među ciljevima sportskih aktivnosti, sve se češće ističe samo postizanje visokih rezultata i uspjeha. Iz tog razloga potrebno je veću pažnju dati upravo vaspitnim aspektima rada s djecom i mladim u sportu. Slobodno vrijeme je posebno važno za djecu i omladinu, zbog mogućnosti ispoljavanja i razvoja kreativnosti. Ukoliko se djetetu i mladima ne dozvoljava kreativnost, oni će pronaći negativne i destruktivne načine da se izraze. Mladi i djeca su sve manje organizatori zabave i slobodnog vremena, a sve više konzumenti sadržaja koje nudi visoko profesionalna mašinerija (zabava, koncerti, utakmice, spektakli i sl.). Konzumenti postaju pasivni auditorij, nepripremljeni za aktivno provođenje slobodnog vremena. Slobodno vrijeme mladih veliki je vremenski prostor, a ako je nedovoljno osmišljen i vođen, prostor slobodnog vremena može postati izvor neprihvatljivog ponašanja i ovisnosti. (Hadžikadunić, 2013.). Za organizovano bavljenje sportom vjerovatno su najzaslužniji roditelji koji su često i prvi sportski uzori vlastitoj djeci. Osim toga, vrlo je bitan i utjecaj uže socijalne sredine u kojoj dijete odrasta, ali i izbor sadržaja, kao i njihova dostupnost. Uz sve navedeno nikako se ne smije zanemariti niti stručnost trenera, te materijalni uslovi roditelja koji danas sve više preuzimaju na sebe izdatke koje traži organizovani trenažni proces.

1.3. Utjecaj sporta na socijalno ponašanje djece i mladih

Iz mnogih rezultata psiholoških i kinezioloških istraživanja sporta kao i rezultata validnih individualnih iskustava proizlazi da je aktivno bavljenje sportom važan agens socijalizacije ličnosti. Socijalizacija je dinamički proces sazrijevanja i učenja. Ona se poistovjećuje i sa pojmovima odgoja i obrazovanja. Socijalizaciju je moguće definisati i kao proces interakcije između pojedinca i njegove okoline. I u drugim određenjima pojma socijalizacije – neskladan razvoj svakog pojedinca, korekcija pogrešnih vidova ponašanja pojedinca, "prigušivanje" i prilagođavanje individualnih osobina "kolektivnim idealima" i slično, moguće je pronaći osnovne indikatore važne za razumijevanje relacija između sportskih aktivnosti i socijalizacije. Istraživanja pokazuju da sportski

aktivniji pojedinci u odnosu na sportski neaktivne ili, pak manje aktivne pojedince, ispoljavaju više poželjnih, pozitivnih osobina ličnosti. Ispoljavaju veću emotivnu stabilnost, bolju emotivnu kontrolu i manju anksioznost, veće samopouzdanje i veći stepen savjesnosti. Veći sportski autoritet doprinosi i razvoju veće osobine odgovornosti, društvenosti i tolerantnosti. (Hadžikadunić, 2013.). Djeca imaju sopstvene razloge za bavljenjem sportom. Obično je u pitanju više motiva, a ne samo jedan. Istraživanja dječijih motiva za bavljenjem sportom širom Amerike pokazuju da je “zabava” razlog broj jedan, zatim slijedi potreba da se “nauče nove vještine”, “bude sa prijateljima”, doživi “uzbuđenje takmičenja” itd. “Pobjeda” je također navedena kao motiv, ali nije bila njihov razlog broj 1, kako to mnogi roditelji pogrešno vjeruju. (Bačanac, Petrović & Manojlović, 2009.). Osim istraživanja koja utvrđuju pozitivan odnos bavljenja sportom i tjelesnog zdravlja, istraživanja podupiru i pozitivan učinak tjelesnog vježbanja i uključenosti u sport na psihološku dobrobit, uključivanje u različite sportske aktivnosti omogućuje veći broj socijalnih kontakata i doprinosi razvoju prosocijalnog ponašanja. Sudjelovanje u sportu, i tjelesno vježbanje, općenito je, povezano sa pozitivnim navikama kao što su bolja prehrana, veći stepen tjelesne aktivnosti, smanjeno delikventno ponašanje i sigurnija seksualna aktivnost. (Bungić & Barić, 2009.). Narušavanjem psihofizičke ravnoteže u porastu su i poremećaji ponašanja i druga oboljenja koja su posljedica nekretanja. Nije slučajno da su sinonim asocijalnog ponašanja prenapučene urbane sredine u kombinaciji sa zanemarivanjem odgojnih vrijednosti od strane svih segmenata odgoja. Sistemskim, naučno utemeljenim vježbanjem, bitno se može utjecati ne samo na regulaciju morfoloških, motoričkih i funkcionalnih obilježja, već u znatnoj mjeri i na kognitivne funkcije te na konativne dimenzije odgovorne za modalitete ponašanja i efikasnu socijalizaciju mladih, na varijabilne uslove života i rada. Rijetke su ljudske aktivnosti kojima se istodobno može utjecati na toliko velik broj ljudskih obilježja kao što je to moguće stručno oblikovanim tjelesnim vježbanjem. Ukupna količina rada u edukaciji je nedovoljna i ne osigurava optimalne transformacijske učinke. (Badrić, Prskalo, & Kvesić, 2011.).

Istraživanje mjerenja životnog standarda (LSMS), provedeno 2002. godine, pokazalo je da 19,5 % stanovnika u BiH živi ispod linije siromaštva, a dodatnih 30 % ima dovoljno sredstava samo za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba. Ovi podaci jasno ukazuju na činjenicu da zbog siromaštva veliki broj djece živi u uslovima koji ne omogućavaju optimalan rast i razvoj. Među brojnim socijalnim problemima s kojima su suočene porodice, posebno su izraženi: siromaštvo, nezaposlenost roditelja, gubitak jednog ili oba roditelja i promjena mjesta življenja. Zbog problema s kojima su suočeni, veliki broj porodica ne može da ispuni svoje osnovne zadaće, posebno u pogledu vaspitanja djece, tako da škole, djeci iz takvih porodica, postaju osnovni izvor vaspitanja i socijalizacije. Siromaštvo, koje je najčešće posljedica dugotrajne nezaposlenosti roditelja ili niskih i nedovoljnih primanja, dovelo je do ruba egzistencije veliki broj porodica u Bosni i Hercegovini. Nezaposlenost je stalno rastući problem u BiH. Prema zvaničnim podacima nadležnih službi stopa nezaposlenosti je viša od 40 % i ima tendenciju daljnjeg rasta. Ponekad nezaposlenost može dovesti i do različitih devijacija roditelja ili drugih članova porodice, kao što su alkoholizam, samoubistvo, kriminal, prostitucija i slično, a što se direktno odražava na ukupan razvoj djece u takvim porodicama. Treba posebno naglasiti da nezaposlenost, posebno dugotrajna, proizvodi kod roditelja osjećaj nemoći i nesposobnosti da budu dobri i odgovorni roditelji, jer nisu u stanju da zadovolje sve potrebe djece, često ni one najosnovnije. Socijalizacija djece posebno je ugrožena u porodicama s poremećenim odnosima jer očuvana porodična struktura, odnosno potpunost porodice jest važna, ali nije najvažniji i isključivi faktor uspješne socijalizacije. Uprkos činjenici da imaju očuvanu porodičnu strukturu, veliki broj porodica su “iznutra” razorene i degradirane. Loši međusobni odnosi roditelja, loš i pedagoški neopravdan odnos roditelja prema djeci, kao i njihov negativan odnos prema društvenim vrijednostima i propisima koje te vrijednosti štiti mogu svojim djelovanjem doprinijeti javljanju različitih poremećaja u ponašanju djece i mladih. (Buljubašić 2008, str. 489).Široko je rasprostranjeno mišljenje da sport, kao pozitivan agens socijalizacije, može značajno

unaprijediti psihički, fizički, socijalni razvoj i zdravlje osoba koje se njime bave. Međutim, pozitivni efekti sporta ne ispoljavaju se uvijek i automatski, jer, ukoliko on nije dobro programiran i stručno vođen, ukoliko se u njemu radi po modelu sporta odraslih i pre naglašava značaj pobjede, on može predstavljati potencijalnu opasnost za zdravlje i psihofizički razvoj djece. (Bačanac & Radovanović, 2005, str. 195).

1.4. Uloga roditelja u sportskim aktivnostima djece i mladih

Uloga roditelja i porodice u motivaciji djece za bavljenje tjelesnom aktivnošću u cilju stvaranja osnova za aktivan životni stil, ali i u svrhu poticanja svestranosti, odnosno "akumulacije" tjelesnih aktivnosti kroz njihov različit spektar je veoma bitna, pa čak i odlučujuća. Socijalna prilagođenost roditelja posmatra se kroz ulogu uzora djetetu, oblikovanje, usmjeravanje i objašnjavanje, te opskrbljivanje sportskim iskustvima kao treći elemenat. Vrlo složena vaspitna djelatnost i značajan faktor razvoja i socijalnog ponašanja djece i mladih, sport je danas visoko rangirana društvena komponenta. Igra i sport su antropološke konstante djetinjstva i mladosti. Djeca i mladi vole sport zbog njega samog, zbog igre i uzbuđenja koje im pruža, izazova nadmetanja, zadovoljstva učestvovanja, radosti pobjede i tuge poraza. Sam pojam sporta potječe iz latinskog jezika od riječi *disportare* ili *desportare*, a u svjetsku upotrebu ulazi preko engleske riječi *disport*, što je označavalo svaku zabavu i igru, provod, ali i tjelesno vježbanje. Nažalost, pod utjecajem opštih društvenih vrijednosti i u sportu uspjeh i rezultat postaju važniji od samog vaspitanja. Umjesto sticanja znanja, vještina, podizanja sposobnosti i usvajanja moralnih vrijednosti, na prvom mjestu među ciljevima sportskih aktivnosti sve se češće ističe samo postizanje visokih rezultata i uspjeha. Iz tog razloga potrebno je veću pažnju dati upravo vaspitnim aspektima rada s djecom i mladim u sportu.

2. METOD RADA

U ovom istraživanju se nastoji istražiti percepcija roditelja djece sa područja Općine Banovići o važnosti i potrebama sportsko-animacijskih programa kao jednog od modela programa socijalizacije. Ovaj rad se temelji na postavci da je lokalna zajednica snažan potencijal iz kojeg se treba razvijati strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

2.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika čini ukupno 80 roditelja djece i mladih, izvučenih slučajnim uzorkom sa područja Općine Banovići.

2.2. Uzorak varijabli

Za potrebe ovog istraživanja je korištena anketa kao instrument za prikupljanje podataka. Anketa je namijenjena roditeljima djece i mladih, a čine ga pitanja (varijable) koje su definisane u tri seta. Prvi set sa ukupno 8 pitanja (varijabli), daju nam podatke o općim informacijama roditelja djece i mladih. Drugi set pitanja (varijabli), njih ukupno 5, ocjenjuju informiranost roditelja o sportu i sportskim aktivnostima u Općini Banovići: Treći set pitanja (varijabli), njih ukupno 9, odnose se na ocjenu utjecaja sporta na djecu i mlade.

2.3. Metode obrade podataka

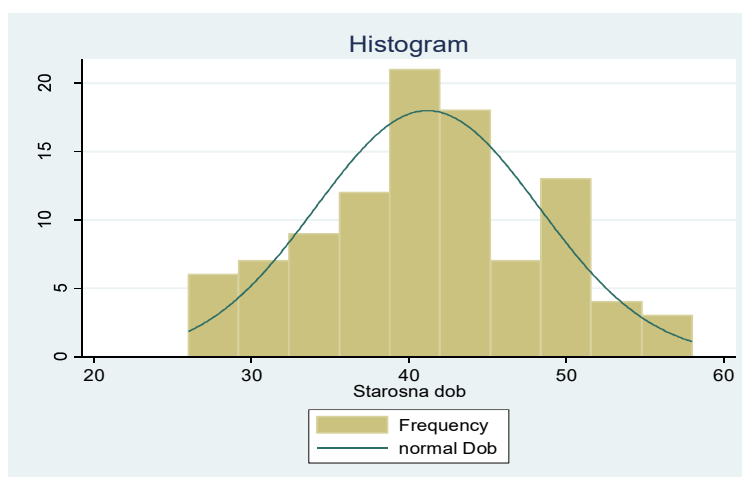
Statistička obrada podataka, izvršena je aplikativnim softverom Statistics/Data Analysis Stata/MP 13.1 for Win- Parallel Edition, StataCorp LP 4905 Lakeway Drive College Station, Texas 77845

USA. Za potrebe analize podataka, korištena je deskriptivna statistika, mjere centralne tendencije (aritmetička sredina i medijana), mjere varijabiliteta (interval varijacije, standardna devijacija, interkvartilni rang i raspon) i relativni brojevi, te grafički prikazi raspodjele histogramima. Za potrebe analize podataka korištene su i metode analitičke statistike, metode provjere opštih i specifičnih pretpostavki za izvođenje pojedinih statističkih procedura. Identifikacija empirijske raspodjele, homogenosti varijanse, provjera empirijske u odnosu na hipotetičku raspodjelu urađena je primjerenim Shapiro-Wilk W testom. Za potrebe procjene značajnosti razlike za numeričke varijable, u zavisnosti od normalnosti raspodjele, upotrijebljen je Student-ov t test (Two-sample t test with unequal variances), test sume rangova Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney), test Kruskal-Wallis equality-of-populations rank, test (za neparametrijske podatke sa više faktora), dok se za analizu kategorijalnih (nominalnih) varijabli koristio Chi squared – test nezavisnosti (2 by 2 ili 2 by k). Prikaz analize stavova je rađena upotrebom Likertove skale sa 5 stupnjeva, stepen slaganja, odnosno neslaganja anketiranog ispitanika sa tvrdnjom od istraživačkog interesa na kontinuumu od apsolutno negativnog prema apsolutno pozitivnom stavu prikazan je Pie chart grafikonima. S obzirom da kliničke implikacije odbacivanja tačne nulte hipoteze nisu ozbiljne za statističku značajnost, za vrijednost "alfa" odabran je uobičajen nivo značajnosti $\alpha < 0.05$. S obzirom na pravo značenje vrijednosti "p-value" i njegovim ograničenjima u statističkom konvencionalnom statističkom pristupu, kao dopunski pokazatelj u procesu statističkog zaključivanja, pridružena je i odgovarajuća mjere veličine efekta (effect size).

3. REZULTATI I DISKUSIJA

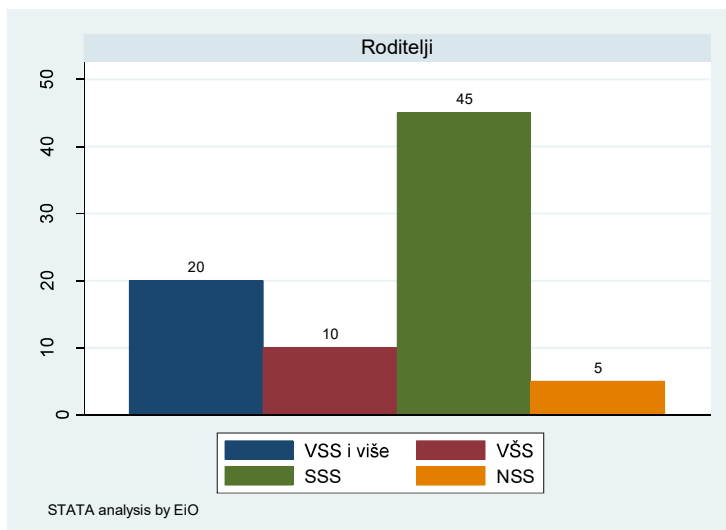
Prosječna životna dob anketiranih ispitanika (roditelja djece i mladih), uključenih u ovu studiju je 41.19 ± 7.096 . Najmlađi anketiran ispitanik imao je 26 godina, a najstariji 58 godina. Oblik distribucije dobi ukazuje na normalnu distribuciju što je potvrđeno testom normalnosti. Shapiro-Wilk W test za promjenjivu dob (kalkulirani koeficijenti: W 0.989, V 0.878 te z-value -0.290, $\text{Prob} > z$ 0.614) ukazuje na simetričnu distribuciju (skewness 0.943, kurtosis 0.177, $\text{Prob} > \chi^2$ 0.392). Spolna distribucija roditelja je 48 ili 51,2% muški i 32 ili 28,8% ženski roditelj,

Grafikon br.1. Distribucija starosne dobi u anketiranom uzorku

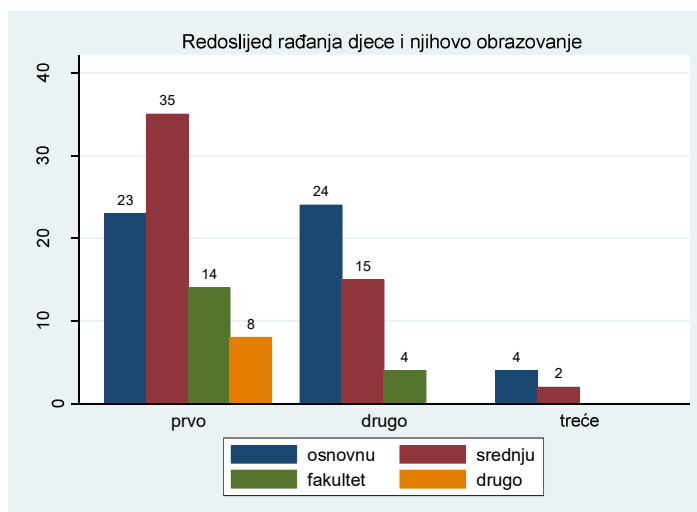
Od ukupnog broja anketiranih roditelja najveći broj čine roditelji sa SSS 45 ili 56,25%, zatim roditelji sa VSS 20 ili 25%, zatim VŠS 10 ili 12,5% dok je najmanji broj roditelja sa NSS a njih je 5 ili 6,25%, što je prikazano u grafikonu br. 2.

Grafikon br.2. Stručna sprema anketiranih roditelja

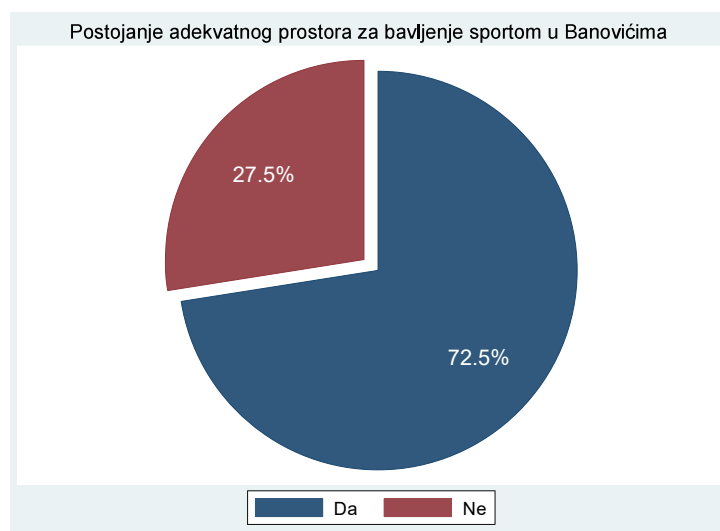
Analiza obrazovanja djece po redu rađanja prikazana je u grafikonu br. 3. Analizom datih podataka, vidljivo je da osnovnu školu iz reda prvog rođenog djeteta pohađa 23 djece, srednju 35, fakultet 14 i iz reda ostalo 8 djece. U anketiranom uzorku roditelja njihova druga djeca uglavnom idu u osnovnu školu: 24 djece, 15 djece ide u srednju, a 4 djece je na fakultetu.

Grafikon br.3. Redoslijed rađanja djece i njihovo obrazovanje

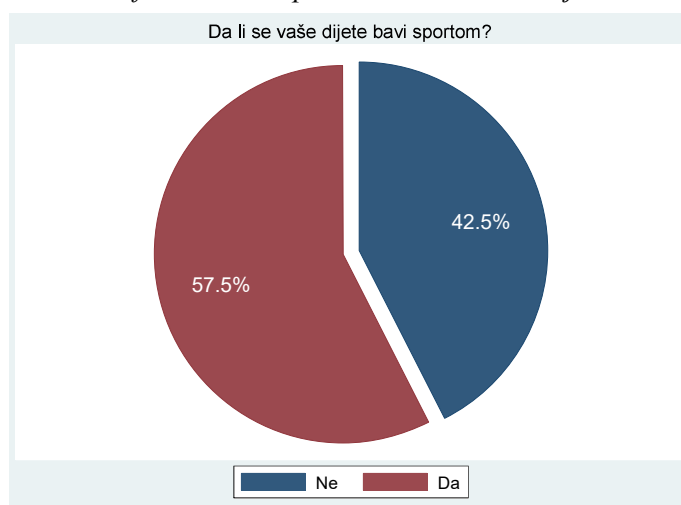
U analizi pitanja, koja se odnosi na stavove i mišljenja roditelja o značaju sportskih aktivnosti u Općini Banovići, postavili smo pitanje “da li postoji adekvatan prostor za bavljenje sportom u Općini Banovići?”. Ponuđeni odgovori na ovo pitanje su DA ili NE. Njih 22 ili 27,5% odgovorilo je sa NE, dok njih 58 ili 72,5% odgovorilo sa DA. Na osnovu dobijenih odgovora, možemo zaključiti da više od polovine anketiranih roditelja, a njih 72,5%, ipak smatra da u Općini Banovići postoje adekvatni prostori za bavljenje sportom za njihovu djecu: Grafikon br. 4.

Grafikon br. 4. Informisanost roditelja o adekvatnosti prostora za bavljenje sportom djece u Općini Banovići

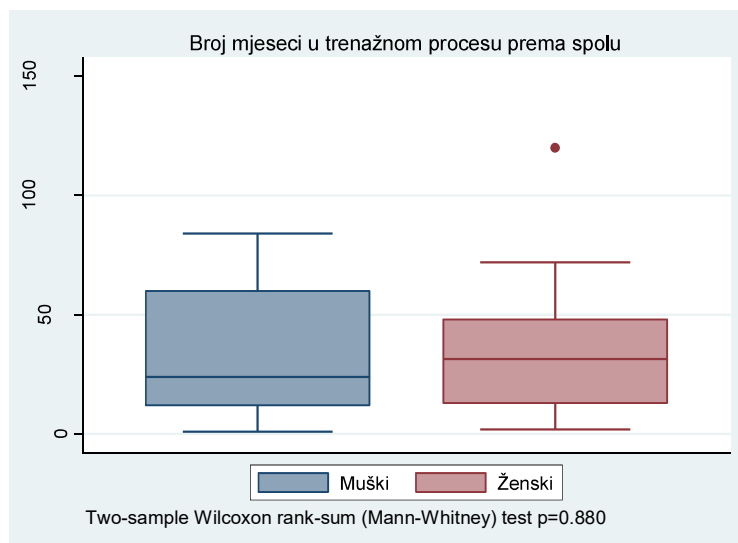
Na postavljeno pitanje, “da li se Vaše djete bavi sportom?”, ponuđeni su odgovori DA ili NE. Njih 46 ili 57,5% odgovorilo je sa DA, dok je njih 34 ili 42,5% odgovorilo sa NE. Na osnovu odgovora na anketno pitanje, možemo zaključiti da više od polovine djece anketiranih roditelja se bavi sportom njih 57,5%, te na osnovu toga možemo zaključiti da postoji svijest o potrebi uključenosti djece u sport i sportske aktivnosti. Grafikon br.5.

Grafikon br. 5. Sportska aktivnost kod djece

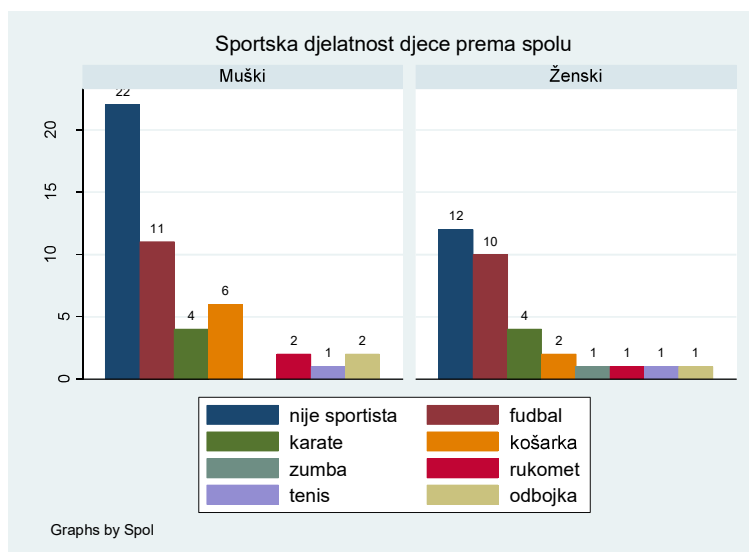
Analizom odgovora na pitanje “koliko se mjeseci djeca bave sportskom aktivnošću?”, došli smo do podataka, da muška djeca u prosjeku treniraju 24 mjeseca, a ženska 31.5 mjeseci što je nešto duže, ali to nema statističku značajnost Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney) test adjustment for ties -9.24. $z = 0.151$, $p = 0.880$. Grafikon br.6.

Grafikon br.6. Broj mjeseci trenaznog procesa prema spolu djece

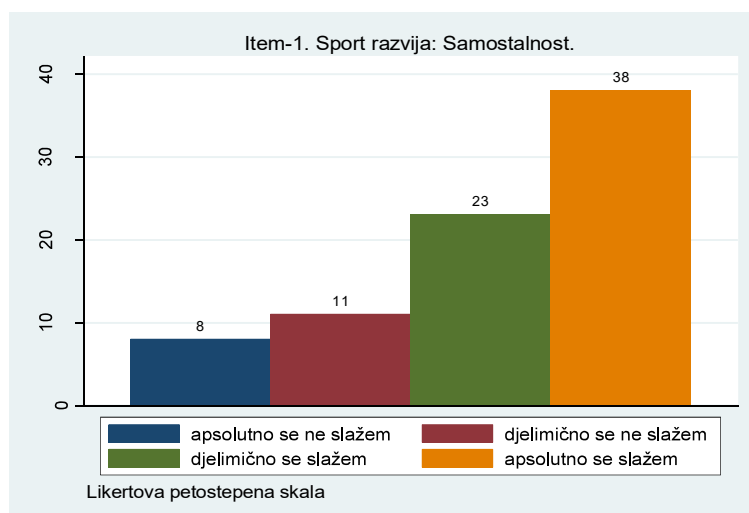
Analiza sportova u kojima djeca aktivno participiraju je prikazana u grafikonu br. 7. Najviše djece anketiranih roditelja, njih 34, ne sudjeluje aktivno u nijednom sportu (22 muške djece i 12 ženske). Ostala djeca najviše participiraju u fudbalu (21 dijete i to 11 muška i 10 ženske), karateu (4 muška i 4 ženska djeteta), košarci (6 muška i 2 ženska djeteta), dok su ostali sportovi slabo zastupljeni, tek troje djece trenira rukomet i odbojku. Grafikon br.7

Grafikon br. 7. Sportske djelatnosti djece anketiranih roditelja po spolu

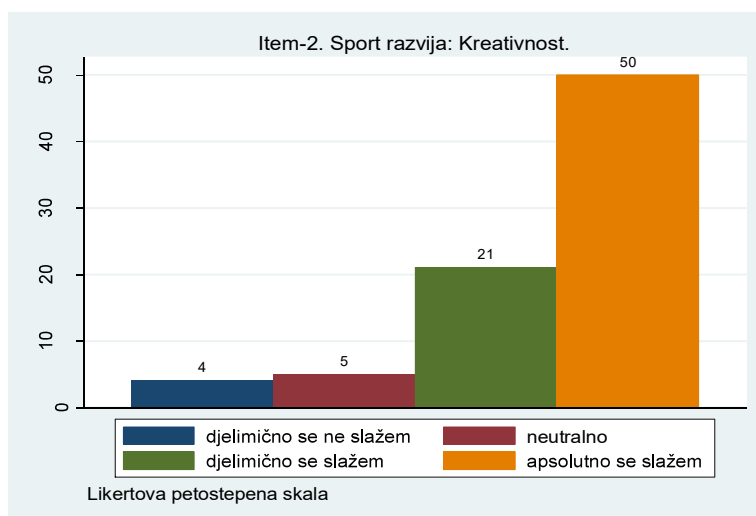
Slijedi i analiza stavova i mišljenja roditelja o značaju sporta, koje smo u našoj anketi proveli upotrebom Likertove skale sa 5 stupnjeva, smjer stavova – od dva pozitivna, dva negativna i jedno neutralno, a kojom smo pokušali doznati stepen slaganja, odnosno neslaganja anketiranog ispitanika sa tvrdnjom od istraživačkog interesa na kontinuumu od apsolutno negativnog prema apsolutno pozitivnom stavu. Na postavljeno pitanje, “da li sport razvija samostalnost?”, njih 8 ili 10% se izjasnilo da se apsolutno ne slaže, 11 ili 13,75% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže, neutralnog odgovora nije bilo, djelimično se slaže 23 ili 28,75% dok je najveći broj roditelja se izjasnilo da se apsolutno slaže da sport razvija samostalnost njih 38 ili 47,5%. Grafikon br.8.

Grafikon br.8. Razvijanje samostalnosti

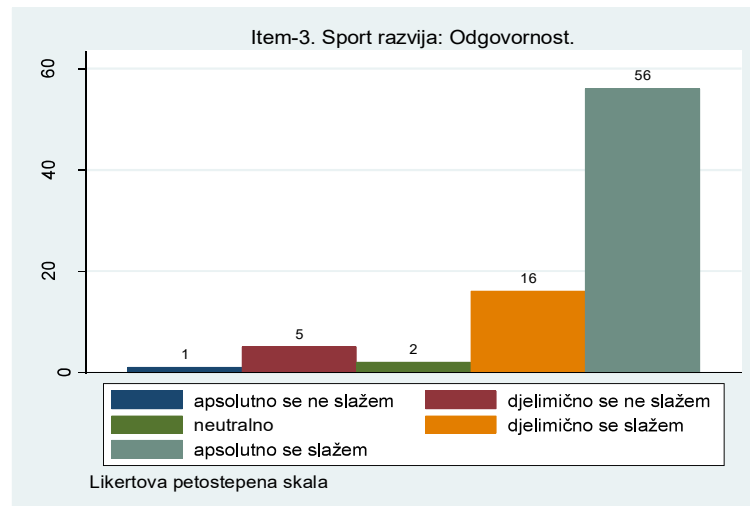
Na postavljeno pitanje pitanje “da li sport razvija kreativnost?”, niti jedan od ispitanih roditelja se nije izjasnilo da sport apsolutno ne razvija kreativnost, dok je 4 ili 5% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže. Neutralnih odgovora je bilo 5 ili 6,25%, djelimično se slaže 21 ili 26,25% dok se najveći broj roditelja izjasnilo da se apsolutno slaže da sport razvija kreativnost – njih 50 ili 62,5%. Grafikon br.9.

Grafikon br.9. Razvijanje kreativnosti

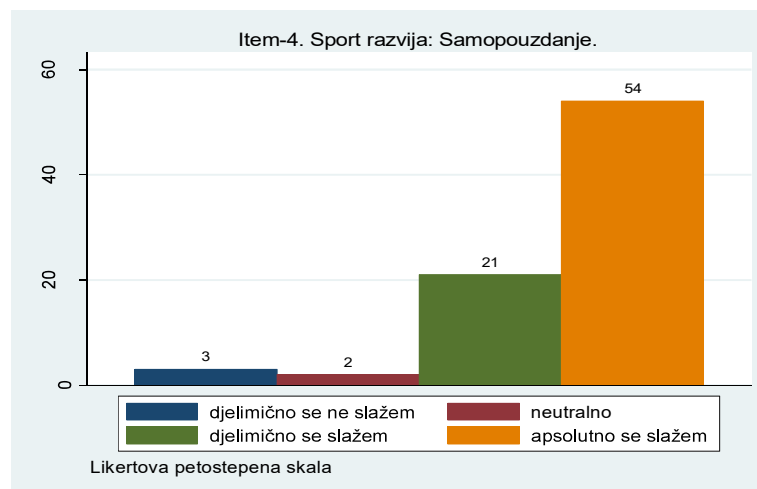
Na postavljeno pitanje, “da li sport razvija odgovornost?”, njih 1 ili 1,25% se izjasnilo da se apsolutno ne slaže, 5 ili 6,25% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže, neutralnih je bilo 2 ili 2,5% odgovora, djelimično se slaže 16 ili 20% dok se najveći broj roditelja izjasnilo da se apsolutno slaže da sport razvija odgovornost – njih 56 ili 70%. Grafikon br.10.

Grafikon br. 10. Razvijanje odgovornosti

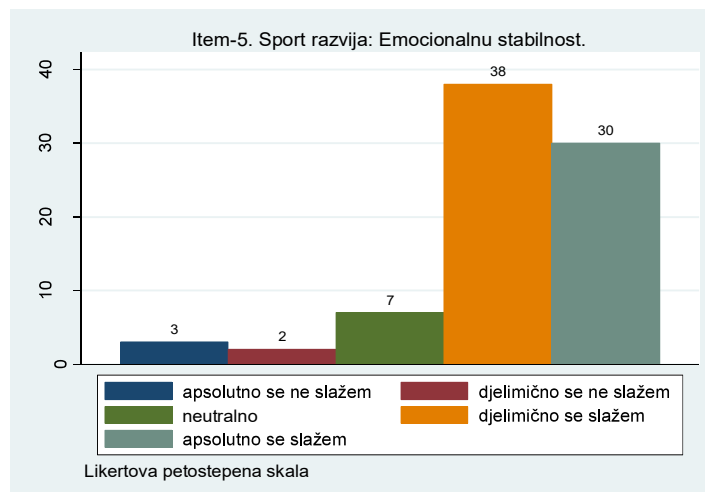
Na postavljeno pitanje, “da li sport razvija samopouzdanje?”, niti jedan od ispitanih roditelja se nije izjasnio da sport apsolutno ne razvija samopouzdanje, dok je 3 ili 3,75% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže, neutralnih odgovora je bilo 2 ili 2,5%, djelimično se slaže 21 ili 26,25% dok se najveći broj roditelja izjasnilo da se apsolutno slaže da sport razvija samopouzdanje – njih 54 ili 67,5%. Grafikon br.11.

Grafikon br. 11. Razvijanje samopouzdanja

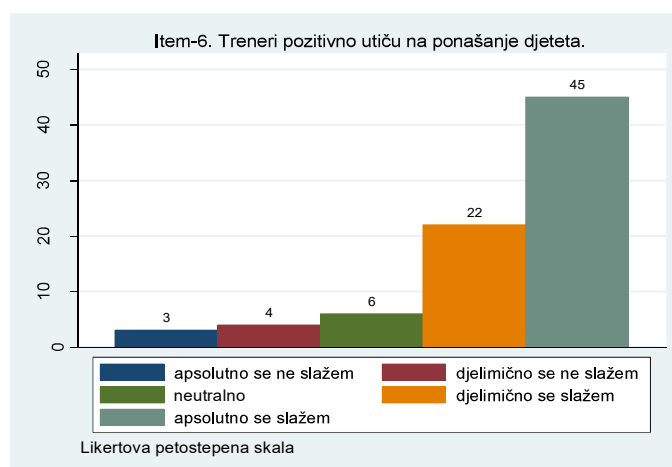
Na postavljeno pitanje, “da li sport razvija emocionalnu stabilnost?”, njih 3 ili 3,75% se izjasnilo da se apsolutno ne slaže, 2 ili 2,5% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže, neutralnih je bilo 7 ili 8,75% odgovora. Najveći broj ispitanih roditelja se izjasnilo da se djelimično slaže sa navedenom tvrdnjom da sport razvija emocionalnu stabilnost – njih 38 ili 47,5% dok je 30 ili 37,5% roditelja se izjasnilo da se apsolutno slaže da sport razvija emocionalnu stabilnost. Grafikon br.12.

Grafikon br.12. Razvijanje emocionalne stabilnosti

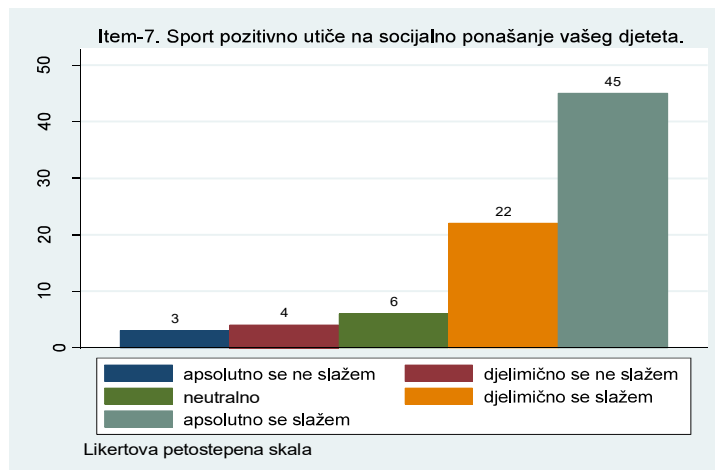
Na postavljeno pitanje “da li treneri pozitivno utječu na ponašanje djeteta?”, njih 3 ili 3,75% se izjasnilo da se apsolutno ne slaže, 4 ili 5% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže, neutralnih je bilo 6 ili 7,5% odgovora, djelimično se slaže 22 ili 27,5% dok je najveći broj roditelja se izjasnilo da se apsolutno slaže da treneri pozitivno utiču na ponašanje djeteta – njih 45 ili 56,25%. Grafikon br.13.

Grafikon br.13. Utjecaj trenera na ponašanje djece

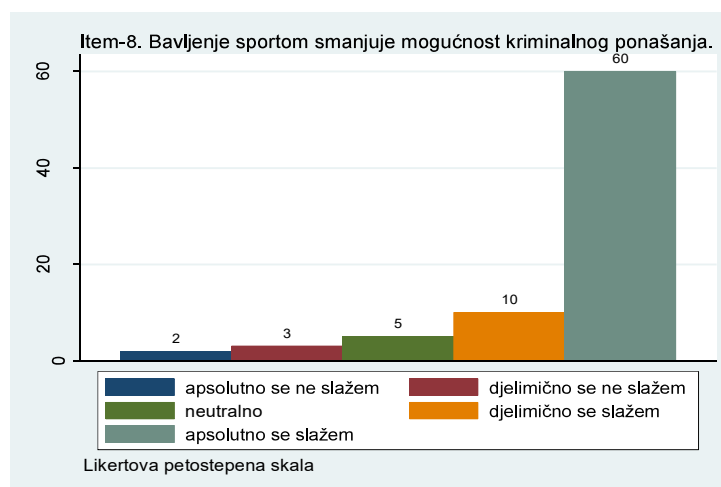
Na postavljeno pitanje, “da li sport pozitivno utiče na socijalno ponašanje vašeg djeteta?”, njih 3 ili 3,75% se izjasnilo da se apsolutno ne slaže, 4 ili 5% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže, neutralnih je bilo 6 ili 7,5% odgovora, djelimično se slaže 22 ili 27,5%, dok se najveći broj roditelja izjasnilo da se apsolutno slaže da sport utječe pozitivno na socijalno ponašanje djeteta, njih 45 ili 56,25%, iz čega možemo i vidjeti da je i stav većine ispitanih roditelja pozitivan prema sportu da on može i razvija ličnost djeteta. Grafikon br.14.

Grafikon br.14. Utjecaj sporta na socijalno ponašanje djeteta

Na postavljeno pitanje, “da li bavljenje sportom smanjuje mogućnost kriminalnog ponašanja?”, njih 2 ili 2,5% se izjasnilo da se apsolutno ne slaže, 3 ili 3,75% roditelja se izjasnilo da se djelimično ne slaže, neutralnih je bilo 5 ili 6,25% odgovora, djelimično se slaže 10 ili 12,5%, dok se najveći broj roditelja izjasnilo da se apsolutno slaže da sport smanjuje mogućnost kriminalnog ponašanja – njih 60 ili 75%. Naime, uspješni sportisti pokazuju viši stepen samopoštovanja, socijalne i sportske kompetentnosti od nespportista i povremenih mladih sportista. Grafikon br. 15.

Grafikon br.15. Sport smanjuje mogućnost kriminalnog ponašanja

Analizom stavova i mišljenja roditelja, došli smo do spoznaje da sport ima važnu ulogu u socijalizaciji djece i mladih. Sport i ostale programske tjelesne aktivnosti imaju bitan i veliki utjecaj na socijalno ponašanje djece i mladih. Od ukupnog broja ispitanih roditelja, 41, 56% ispitanika je izjavilo da se apsolutno slaže, odnosno istraživanje pokazuje da bavljenje sportom može biti veoma korisno i da podstiče odgovorno socijalno ponašanje, usvajanje moralnih vrijednosti i navika zdravog življenja. Iz navedenog se može zaključiti da se sportom može djelovati na život pojedinca, ali i na njegovo funkcioniranje u zajednici. Sport i ostale programske tjelesne aktivnosti imaju bitan i veliki uticaj na smanjenje mogućnosti kriminalnog ponašanja djece i mladih, 75% ispitanika. Naime, uspješni sportisti pokazuju viši stepen samopoštovanja, socijalne i sportske kompetentnosti od nespportista i povremenih mladih sportista. Mladi sportisti se pokazuju manje nasilnim od nespportista i povremenih sportista, ali se kod mladih sportista agresivnost povećava sa dobi, što se pripisuje

težnji prema ostvarivanju što boljih sportskih rezultata, dok je kod nesportista agresivnost opadala. Ne može se generalno reći da sport uvijek pridonosi boljoj socijalizaciji, već je to uvjetovano i nekim drugim elementima. Osim identifikovanja i definisanja osnovnih moralnih principa u sportu, dosljednog nagrađivanja pozitivnih i sankcionisanja negativnih ponašanja, veoma je važno da roditelji i treneri mladim sportistima uvijek objasne, tj. navedu razloge zašto je potrebno da se pridržavaju osnovnih pravila sportskog kodeksa. Naravno, on treba da se pozove na ključne elemente koji određuju moralno rezonovanje: altruizam, nepristrasnost, moralni balans, fer-plej, zajenički interes, poštenje, pravičnost.

4. ZAKLJUČAK

Svaka lokalna zajednica bi trebala da obezbijedi optimalne uslove za bavljenjem organizovanim tjelesnim aktivnostima, kako bi se što veći broj djece i mladih, shodno svojim potrebama, interesima i mogućnostima uključili u različite oblike tjelesnih aktivnosti. Danas, sportski i kulturni sadržaji su skupi, ako su uopće i dostupni, jer ih u manjim sredinama gotovo i nema. U naseljima koja ih nemaju potrebno je izgraditi sportske objekte, a one koji već postoje dodatno adekvatno opremiti. S ciljem popularizacije i omasovljenja sporta u postojećim objektima i terenima potrebno je intenzivirati organizaciju raznih organizovanih sportskih takmičenja i rekreacije s akcentom na promociju koja bi rezultirala uključivanjem velikog broja djece i mladih. Također, ne smije se zanemariti potreba za interdisciplinarnim pristupom pri izradi programskih aktivnosti i planova za razvoj sporta djece i mladih, a što je neminovnost u savremenom društvu današnjice. Kako bi se zadovoljio kriterij održivosti, općine u svoje razvojne i prostorne planove moraju jasno staviti akcenat na povećanje prostornih sportskih kapaciteta, modernizaciju postojeće infrastrukture, povećati izdvajanje za sport, vannastavne i vanškolske aktivnosti djece iz općinskih budžeta.

5. LITERATURA

1. Bačanac, Lj., & Radovanović, I. (2005). *Vaspitanje kroz sport*. Učiteljski fakultet.
2. Bačanac, Lj., & Radovanović, I. (2005). *Vaspitanje kroz sport*. Učiteljski fakultet.
3. Bačanac, Lj., Petrović, N., & Manojlović N. "Priručnik za roditelje mladih sportista". Republički zavod za sport, Beograd (2009.).
4. Badrić, M., Prskalo, I., & Kvesić, M. (2011.). Važnost kineziološke aktivnosti u formiranju slobodnog vremena djece. 20. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske.
5. Buljubašić, S. (2008.). Utjecaj društvenih promjena na djecu i mlade. Godišnjak Fakulteta političkih nauka, (3-4), 487-496.
6. Hadžikadunić, A.: Sport kao prevencija od destruktivnog izražavanja djece i mladih, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Sarajevo, 12. 11. 2012. godine
7. Hadžikadunić, A.: Turković, S. i Tabaković, M.: Teorija sporta sa osnovama tjelesnih ativnosti specijalne namjene, Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Sarajevo, Sarajevo, 2013.